

Nunatsinni demokratiimik tamallu oqartussaaqataanerannik qanoq paasinnittariaaseqarnerput pillugu apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiasatut siunnersuut.

(Inatsisartunut ilaasortaq Aqqalu C. Jerimiassen, Atassut)

Oqaaseqaat:

Siullermik Siumumiit oqallissaarummut qujarusuppugut, pingaaruteqarpormi politikikkut aqutseriaaserput aammalu tamat oqartussaaqataanerat, taamaasilluni aamma inuit pisinnaatitaaffiisa killiffissiulaarnissaat periarfissinneqarpoq.

Siumumiit nunatsinni aqutseriaatsip, pingaarnertullu tamat oqartussaaqataanerat pingaartitaraarput, tamassumalu ineriartortittuarnissaa aamma eqqummaariffigalugu. Taamaammat aamma kingullertigut Inatsisartuni suleriaatsit nutartigassanngorsimasut iliuuseqarfigaagut.

Tassami partiit tamattaalluta suleriaatsi nutarsarnissaat atsioqatigiiffigaarput, isumasioqatigiittussanngorluta siulittaasoqarfiup piumasaqarfigineratigut. Tamanna Siumumiit peqqinnartut aammalu pisariaqavissutut isigaarput, tassami kingullermi allannguinerit annerit ingerlanneqarput 2009-mi Namminersorluni inatsisip eqqunnerani, ullutsinnilu pissutsit sukkaasuumik nikeriarfianni pingaaruteqarpoq aqutseriaaseq aammalu tamat oqartussaaqataanerata aqqissuunera apeqqusertuassallugu.

Massakut Kunneqarfiup tunngaviusumik inatsisaa naapertorlugu qinersisarpugut pisinnaatitaaffiigaanata aammalu isertortumik nunatta, kommunit, nunaqarfillu, inuiaat toqqagaanik aqutsisulertarluta. Qinersisinnaaneq, taasisinnaanerlu kisianni kisimik demokratimut tunngaviliisuunngillat. Nalilersuuterpassuit atorneqartarput aammalu nunani tamalaani demokratimik aqqissuussaaneq assigiinngisitaarsinnaavoq aammalumi demokratiskiuunngittumik ingerlasoqartarsimaqaaq. Sulimi allaat Danmark- imi nunanilumi allani Kunneqarneq suli atuuppoq, naak kunneqarfimmi Kunngi, Dronningiluunnit pisinnaatitaaffiigaagaluartoq, soorunami suli pissutsinut sunniteqarsinnaaqaaq. Tamanna aamma apeqquserneqarsinnaavoq, nunatsinnut tulluurtuunersoq, nunap allap kunneqarfittut akisussaaffiakkamik ingerlatsinnera maliinnassaneripput. Kunneqarnermi qangaaniilli kisermaassinermut tunngaveqarpoq.

Kunneqarfiup tunngaviusumik inatsisaani Demokrati ataasiaannarluunnit allaqqanngilaq, sooruna? Uagut nammineq tunngaviusumik inatsisissarput Siumumiit pissanngatingaarput qanoq aqqissuussaassanersoq, siunissamummi qanoq aqutseriaaseqarnissatsinnik tunngaviliissaaq – Neriutigaarpullu, paasinartumik demokratiskiusumik aammalu tamat oqartussaaqataanerannik ataqqinnittumik, ineriartorfiusinnaasumillu aqqissuunneqassasoq, nunap allat tunngaviusumik inatsisaa kisiat naapertuutiginaq.

Siumumiit aamma qaqqittareerparput apeqquserlugu qanoq 1953 sioqqullugu pisoqarsimanagera qulaajarneqassasoq. Tassami demokratiskimik, tamallu oqartussaanerat atorneqarani Nunarput, nunap

allap tunngaviusumik inatsisaanut ikkunneqarpoq, qulangerlutalu maannamut Folketing- imi inatsit "Selvstyreløven" tunngavigalugu isumaqatigiissutittut isikkulerlugu ingerlatsilluta.

Demokrati aammalu tamat oqartussaanut aamma annertuumik apeqquserneqarsinnaavoq 179-it akornanni Folketingimi ilaasortat Kalaallit Nunaaniit marluinnaammata, qanorluunnit, qaqugumulluunnit amerlanerussuteqalersinnaanatik. Aaqqissuussaaneq tamanna aamma apeqquserujussuarneqartariaqalerpoq.

Simumiit qularinngilluinnarparput Nunarput demokratisiusumik aqunneqassasoq, tamalli oqartussaaqataa nerat qanoq pitsanngorsassavarput?

Siumumiit isumaqarpugut makkua ulluinnarni inuit oqallisigisinnaagaat, tassami inuit oqallinngippata, aqutsisut qanoq nalussannginnamikku inuiaqatigiit qanoq sullinneqarusunnertut, suullu ajornartorsiutit aqqitassaanersut?

Siumumiit taamaammat neriuppugut, maani inersuarmiinnaanngitsoq tamat oqartussaaqataa nerat, inuiaqatigiit, soqutigisaqatigiit, tusagassiortut il. il. aamma oqallisigilluarsinnaagaat, taamaasilluta uagut maani inersuarmiik qulangiinnarnata aalajangiisinnaassagatta.

Assigiinngitsut makkua Siumumiit eqqartorusussinnaavagut:

- Inatsisartut suleriaasiat
- Kommunit aaqqissuussaanut
- Qinersarneq
  - Qassinik ukioqarnissaq
  - Kikkut qinersisinnaassapput Inatsisartunut, kommunemut aammalu taasisoqassappat kikkut ilaasinnaassappat?
- Inatsisartut, kommunemi ilaasortat amerlassusaat naammappat?
- Qinersisartut amerlassusaat naammappa, qanoq amerlanerulertissinnaavagut?
- Pingaarutilinnik aaliangiisoqartillugu, amerlanerussuteqaaqqatunnerlu piuppata, inuiaqatigiinnik taasititsinnaaneq piginnaatitaaffigineqassava?
- Inuusuttut massakut ineriartorneq ilutingalugu isummorsoraluttuinnarput, taava aatsaat 18-iliinissartik utaqqisariaqassavaat?

Siumumiit naqissuserusupparput, tamat oqartussaanut pingaartilluinnaratsigu. Neriuppugullu oqaaseqaaterput aammalu oqallisissiap imarisaa naapertorlugu oqallilluarumaartugut.

Kuno Fencker, Siumut.